

ՄԻԻԹԱԱԼԼԻԳ ՂԱԶԷՐԱ

1 APRIL 1872

Տապա Էրզնեի Գե. Գլխին քեպրն նեպսե իւէ ԴէԷ
 Կողբը 2 շէճապեղ գե պեհէր նաւաշէր 40
 պեհէր արն պարխաւն ետիօտ ոն պեշխաւն
 Է Գե. Գլխին Է Գե. Գլխին Է Գե. Գլխին Է Գե. Գլխին Է
 Է Գե. Գլխին Է Գե. Գլխին Է Գե. Գլխին Է Գե. Գլխին Է

[illegible][illegible]

զըլարը փէք Կօլայ վէ ննիւտէ չը-
գապիլիթր, լաքին պու խուսուսա
տա էվլէլճէ պաղը մալիւմաթ է-
տինմէք լաղըմ տըրր

Ալէլ ումում լէքէլէր իքի ճինս
տիւ, սիր ճինսի գումաչըն իւզէ-

ըրէնտէ պիր պոյա կիպի տիր քի ,
պու պոյանըն ալթընտա օլան զու
մաշը ասլա պօզմամըշ արը , չէօլէ
քի օ պոյաշը երջայըշ չըդարտըղըն
կիպի , գումաշաա ասլա եէրի գաւ-
մազ :

Տիկէր ճինսի, դուռնաշը աղ չօղ պօ.

չար ընկերներ տէրիտիրի, վէ պաղէն
գումաշը պիւթիւն պիւթիւնէ տէ
չիւրիւտիւր :

Քէզալիք լէքէ չըգարաճագ
թէրթիպլէրին պաղըսը, լէքէ էտէն
չէյի էրիտիր վէ մահվ էտէր, վէ
պաղը լէքէյի էմէր վէ գումաշըն
իւզէրինտէն քէնտի ալըր, պունլար
պիւթիւնտէն սոնրա, կէլէլիմ չիմ
տի թէրթիպլէրէ :

Իւք էվվէլ էն գոլայ վէ էնիգ-
թիգալըսընտան պաղլայալըմ :

Թէմիդքեարլարա էն զիյաւտէ
տէրտ օլան լէքէ, քէթէն վէ բա-
մուգ պէյազ գումաշլար իւզէրինտէ
կէօրիւլէն սարը սարը տէմիր, եանի
տէմիր բասը լէքէլէրի տիր :

Գումաշա ասլա պիր զարար
վէրմէյէրէք պունլարը չըգարմայա
պիր չօգ թէրթիպլէր վար :

Էզաճըլարտան պիր ալ գալայ
թուղու, եանի Բէր Գլօրիւր ալէթէն
տէնիլէն թուղու ալըպ, պու թուղ-
տան ալ պիր շէյ սուտա էրիտիր,
եախօտ պունուէն էրիմիչի էճաճը-
տան ալընըպ, վէ սատէ սույա պէշ
օն տամիլ տամիլտըպ տէմիր լէքէ-
լի պէզին, լէքէլի եէրինի պու սույա
պաթըրմալը, պիր տաքիքէտէ լէքէ
մահվ օլուր, սօղրա պէզի պօլ սու-
տա չալքամալը :

Գալայ թուղու պունուէնտըզը
հալտէ, ասիտ Օքպալիք թապիր օ-
լունան տիկէր պիր թուղ վար քի
հէր էճաճըտա պունուէն, պուն-
տան պիր ալ շէյ ալըպ սուտա է-
րիթմէլի, վէ լէքէլի պէզին լէքէլի
եէրինի պիր ալ ըսլաթտըգտան սօղ-
րա, պու ասիտ օգզալիք սույունու
Փրչա իլէ սիւրմէլի, եախօտ լէքէլի
պէզի պու սույա պաթըրըպ չալքա-
մալը պու տա տէր ազապ տէմիր
լէքէսինի մահվ էտէր, սօղրա թէ-
միզ սուտա չալքամալը :

Ատէթա սույա պիր գաշ տամ-
լա թուղ րուհու տամլաթըպ լէքէլի
պէզի պունա պաթըրըլըրգտա, պու
տա լէքէլի մահվ էտէր, սօղրա պօլ
սուտա չալքամալը :

Պու թուղ րուհու պիր քէ-
զապ օլուպ, սափիսի նէրէյէ տօգու-
նուր իսէ հազար օլտուղունտան,
գուլլանմատա տըգգաթ իսթէր քի
պիր եէրէ տամլամասըն էլէ տէ տօ-
գունսա հազապիլիր :

Տիկէր պիր թէրթիպ. Գըրըմ-
թարթարը ուն կիպի ինճէ տէպմէ-
լի վէ լէքէնին իւզէրինէ սիւրիւպ
պիր ալ տա ըսլաթմալը քի պէզ պիր
էյի գըրըմթարթարը էմսին, պէշ օն
տապիգէ գըրըմթարթարը պէզի
տուրտուրտուգտան սօղրա սափի վէ
պօլ սուտա երգամալը :

Բէք էսկի վէ բէք գուվվէթլի
տէմիր լէքէլէրինէ շու թէրթիպ
գուլլանըրը :

Ատէթա սույա պիր ալ ասիտ

սիւրիւրիք եանի քիւրիւրտ քէզա-
պը տամլաթմալը պէզի հազմայա-
ճագ գատար, եանի եիւզտէ պիր
իքի, լէքէլէրի պիր էյիճէ պու քէ-
զապը սու իլէ ըսլաթտըգտան
վէ էմսիրաթտէն սօղրա, հէնիւզնէմ
իքէն պիր ալ Բրուտաթ տըրթա-
սը էզաճըտան ալըպ վէ սուտա եէ-
րիտիր պէզ նէմ իքէն իւզէրինէ
սիւրմէլի, պիւթիւն սարը լէքէլէր
մալի օլուր, վէ պու մալի լէքէլէր
տէ պուղատաւտա չըգըպ, պէզ պէմ
պէյազ օլուր :

(ՏէԼԷԳ)

Վէնէտիկ Ս. Ղազար վանդըն
Աբրահայը Սէմահէթլու Հիւրմիւզ-
եան Գէորդ արքեպիսկոպոս թարա-
փընտան Թրապիզոն մէրխաստը
Փաղիլէթլու Կիւրեղեան Յովնանէս
Գերասիմաթա իրաւ օլունան էր-
մէնիճէ մէքթուպուն թէրթիւմէսի
տիր :

Փաղիլէթլու էփէնտիմ :

Պիր վաղըթտան պէրի սէֆիլ
միլլէթիմիզ պէյնինտէ վուգու պու-
լան թէֆէրըլդէ (հերձուած) սէ-
պէպինտէն իլէրի կէլմիշ օլան ֆէ-
լաքէթլէրտէն տօլայը զայէթ իւլ
զայէ աճը սույմագտալըմ :

Պիր իքի սէնէտէն պէրու մի-
յանէի միլլէթտէ զուհուր էտէն
վազաւարը տըգգաթլէ թէմաշա վէ
միւթալա էտէնլէր, նիհայէթ իչին
պու րաւտէլէրէ վարաճաղընա իգ-
նա օլմուշ իսիլէր :

Լաքին պէնտէնիլէ զիյաւտէ է-
լէմ ու քէտէր վէրէն շէյ, Ստան-
պօլտա պունուէն պիլիմ միարան-
լարտան էքսէրիսի տալիս պիլա իհ-
թիւազ, ըիլա վէ էմիթիլէ մուղա-
յիր շու միւնաղաւանն տալիլինտէ
պունուէնալարը տըր, վէ Հ. Յա-
կովը տալիս ասլա պիլիմ էմիթիլ
օլմագըղըն օրայա կէլմիշ օթուրմուշ
օլմաղըն, քէնտիսինի օրատան չը-
գարմաղա տայիմա թարափըմըզտան
ճահա ու իլտամ օլունմագտա իքէն,
պիր տա օրանըն քիլիսէսի իւզէրինէ
հիւճիւմ պիրլէ զապ ու զապթ
էթմէք իչիւն քէնտիսինի թուլթ-
տուղու նալայըզ վէ սույի իպրէթէ
միւճիպ օլաճագ հարաքեաթը տաղը
տէրուն վէ քէմալը թէէսիւֆլէ մէս-
մուիմիզ օլտուգտա, նէ քի լաղըմ
իսի իսէ քէնտիսինի եաղմաղա չի-
թապ էյլէտիք :

Էկէքչի քէնտիսի սահիհէն պի-
լիմ միարանուլիւնուն էվլատը իսէ,
վէ Միարանուլիւնտա տայիմա գալ-
մագ իսթէրսէ հէր պիր շէյի պրա-
գարագ, վէ Զաթը Փաղիլէթլէրին-
տէն տալիս աֆիլըզ տիլէյէրէք
պիր ան էվվէլ օրատան չըգմալը
տըր, Մէմուլ էթմէյիլ քի Հ. Յա-
կովը իշպու էմիթիլէ իթաթ ու

ինքընտա էթմէքսիլին օրատա գա-
լարագ սայիր թէտպիր էլէ ալմաղա
պիլի մէճպուր էթսին :

Շու խուսուտան տօլայը մահ-
զունիլէթը մահսուէմի, վէ վանի-
պէտէն օլան ըիյալէթ ու իհթիւրա-
մաթը իյֆա պիրլէ, տուայի խայրի-
յէսի Զաթը Ֆէզայիլըմաթը Սէմու-
հիլէրինէ թէվտիէն գալըրըմ :

Ն. Մ.

ԳԵՌԳ Վ. ՀԻՒՐՄԻՒՋ.

ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԸՆԴ. ԱԲԲԱՅ

Թարափըմըզա վարիտ օլան պիր
վարագայը այնէն տէրճ էտէրիլ :

. . . Էֆէնտի :

Պիր վաղըթտան պէրու միւ-
թէպէր զաղէթանըզը միւթալա
էթմէքտէ օլուպ, կիւզէլ վէ միւ-
ֆիտ պահալարընըզը, վէ միլլէթիմի-
զին շու էսէֆէ շաեան հալլէրի իւ-
ղէրինէ տէրունի պէյան էյլէտիլի-
նիլ ալամը մահսուէնիլի սահիհէն
միլլէթիլէրլէրլինիլին պիր նըշա-
նէսի օլուպ, վանիպէտէն օլան չիւք-
րանիլէթիմի զաթընըզա արգ ու ի-
ֆատէ էթմէյէ միւնարաթ էտէրիմ :

Միլլէթտէ շունճա վաղըթտան
պէրու տէվամ էթմէքտէ օլան շու
միւնաղապի միւլլէթմէտէն, էհլը ին-
սաֆ օլանլար օսանմըշ օլտուղու հալ-
տէ, պիր գաշ կէնճ ըհհապին իլէ
պաղը նիքուպէտի թէմիլդէ նա
միւթէտիր օլան քիմէլէր, էլան
թէհի եէրտէ շուրաեա պուրաեա
գօյմագտան պըղմատըլարը տօղ-
րոճսու թալիպէ շաեան տըր :

. . . Էֆէնտի, իքի մահտէն
պէրու զաղէթանըզտա տէրճ օլու-
նան պահալար, պէնտէնիլ իլէ փէք
չօղլարընը ըիգգաթա կէթիլիպ,
շու միւնաղապտան պիլթուն պիլթուն
նէֆրէթ էթմիլիլ տիր, Զիրա էյի
պիլիլիլ քի պաճտան պիր մէնֆա-
աթ ու սէմէրէ հաղ օլմատըգտան
պաղա, միլլէթէն իչլէրիմիլին
փէժմուրտէ պիր հալտէ գալմասընա,
վէ նիհայէթ պիլիլ խարապիլէթ
կիրտապընա իլգա էտէճէք տիր :

Պէնտէնիլ պիր էյամ Հասուն
էֆէնտիլէ մուխալիֆ օլանլարտան ի-
տի իսէմ տէ, պու կիւնքի կիւն էյի
իտրագ էթմիլիլ քի շու իտտաա
շախսի պիր շէյ օլուպ, միլլէթէ
մաղարաթտան մատէ, զէրրէ գա-
տար մէնֆաթթը օլմատըղընտան, ու-
զաղտա տուրուպ սէֆիլ միլլէթիմի-
զին հալի փիւր մէլալը իւզէրինէ ա-
ճըմագտան պաղա պիր չարէմեօգ
տուր : Հէր միլլէթտէ էֆքեար
զըտուիլէթինտէն միւնաղաա զուհուր
էտէրսէ տէ, պէյլէ ըհզալէթլէ
սէնէլէրճէ սիւրմէլ տէմիշ իտինիլ,
ֆիլ վաղը էյլէ տիր, եալընըզ պի-
լիմ միլլէթ տիր քի գարտաշ գար-
տաշանըն խարապիլէթինի արղուլար :

Հէր միլէթ մէջհէպլէրի իգթիզա-
սընճա. պէօյլէ կիւնլէրտէ քիլիսէ վէ
Փաղըրխանէլէրէ զիյարէթ էտէր,
պիղ հէվայի նէֆսանիլէլէրիմիղ ի-
չիւն դարու պաճայէ կիտէրիղ, չու-
հալլէրէ չէշմը ինսաֆլէ պաղըրլըղը
հալտէ մէջհէպլէ վէ ինսանիլէթէ
քիւլիլէն մուղայի օլտուղու փէք
գօլայ անլալըլըր :

Մէճմուա տախի զաղէթաճըլըղ
մուղատտէս պօրճուուն թանըյարադ-
սիզին իթթիխաղ էյլէտիլինիղ կիւ-
զէլ վէ մաղպուլ թարիզէ սիւլիւք
էթմէյիպտէ, էլան պիր թաղըմ էսկի,
պաթըլ վէ օսանճ կէլիլիլիսի պէնտ-
լէրի իլէ գուլաղ շիլիլմէքտէ օլտու-
ղունտան, քիմսէ օրու մամաղտա
սըր, վէ հալթթա քէնտի ապօնէլէ-
րինտէն պուլունան պիրգաշ զաթլար
պու տէտիլիմի թատսիք էտէյօրլար:
Պունա իղնա օլմաղ իչիւն իսթէրսէ
սաթըլ տէֆթէրինէ պիր տէֆա
նաղար էյլէսին :

... Էֆէնտի, խիւլասա զաղէ-
թանըղըն մէսլէքինտէն փէք խօշ-
նուա ու մէմնուն օլուպ, պունտան
պէօյլէ տախի միւֆիտ պահալարընը-
ղը հէր ան միւթալաա օլունարադ
չու թալիլիլէ միլլէթիմիղին էսկի
ասայիլի հալին իատէսինէ պէօյիւք
եարուրմ էթմիշ օլտուսունուղ :

ՄԵԼԵՔԻՆԻ ԴԵՐՈՒՄԻ ԴԵՐՈՒՄԻ

ՎԵՐ ԴԵՐՈՒՄԻ

Շու մէքթուպու թարաֆըմըղա
իրտալ էտէն զաթըն գալըլը բաքին-
տէ մէքթիւղ օլան միլլէթէ տույ-
կուսու, շահանը թահսին մէվատտէն
օլուպ, շունու թէէսիւֆ էտէրիղ քի
մին զայրը հատտին վաճիպէտէն մա-
տաա օլան զաղէթաճըլըղ ֆէրիլէսի
իճրա էթտիլիմիլէ տայիր, հազգը-
մըղտա հիւսնի թէվէճճիւհ իպրաղ
էթմիշ իսէ տէ, մէքթուպուն զէյ-
լինտէ իսմիլի վաղ էյլէմէտիլինտէն,
պէօյլէ խալիսանէ սուրէթտէ միլ-
լէթփէրվէր վէ հազգանիլէթչինաս
պիր զաթը, շախսէն թանըմադ իգ-
պալինէ նայիլ օլամամըլը տըր :

ԽԱՐԻՃԻՅԷ

Տէպա զաղէթապընն պէ-
յանընա նաղարէն ինկիլթէրա իլէ
Ամէրիգա միյանէսինտէ ճէրեան է-
տէն Ալապամա մէսլէսի գօլայճա
հալլ ու թէսլիլէ օլունմայաճադ
տըր :

Զիրա, Ամէրիգա հիւքիւմէթի
մէսլէլի մէքթիւրէնի հիւսնիւ թէս-
վիլէսինէ արղու պէյան էթմիշ իսէ
տէ, զաթէն մէսլէ էհալինին ա-
րայի ումուլիլէսիլէ ձընէվրատաքի
հաքէմ գօմիսիօնուն հալլալէ դը-
լընմըլ օլմաղըն, քէնտի մաթլուպա-
թընը կէրի ալմաղա մէղուն օլմատը-
ղըն պէյան էյլէմիշ տիր : Ինկիլ-

թէրա իսէ, վէլէվ քէնտիսինէ մէն-
ֆաաթը օլտուն, էինէ մէսլէլի
մէքթիւրէնի աալա հաքէմ գօմիսիօ-
նունա պրադմադ արղուսունտա տէ-
յիլ տիր :

— Բօմատան պիլիտիլիլինէ նա-
ղարէն, Էվրոպանն հէր թարաֆըն-
տան չէհըր մէքթիւրէն հէր կիւն պի-
րէր պէօյիւք զաթլէր կէլմէքտէ
տիրլէր: Վաթիղ անիլէ Գըվիլիլիսալա
էէվմիլէ կէլէն մուաղլա միսաֆիր-
լէր գապուլ օլունմաղտա տըր: Գը-
րալ հաղըթլէրի Ֆլօրանսա կիթ-
մէզտէն էվլէլ Ֆրանսա սէֆիրի Մ.
Ֆուրնիէ իլէ միւլաղաթտա պու-
լունտու: Իշ պու միւլաղաթ էսնա-
սընտանէ խուսուսա տայիր միւլաղէ-
րաթ ճէրեան էյլէտիլի մալիւմ տէյիլ
իսէ տէ, Մ. Ֆուրնիէր գրալ թա-
րաֆընտան տայիմա զիյատէ հիւ-
սնի թէվէճճիւհաթ իպրաղիլէ գա-
պուլ օլունմաղտա տըր :

— Սպանիա գրալ Մաթրիտէքի
Խիթալիա սէֆիրինէ Դէլէճէք ին-
թիլիսալըն նէթիճէսինտէն նէ թա-
րիգ թուլթաճաղըն քէնտիսինէ
պիլիտիլիլէն պէյան էյլէմիշ տիր:
Շէօյլէ քի եա Սպանիա թալիլթընը
թէրք էտէճէք, եախօտ էինէ զիմա-
մը իտարէյի էէտինէ ալաճադ տըր:

— Ժէնէրալ Մօլքէ մուհարէպէյի ա-
խիլէտէն տօլայը « Էլէրլի մուհարէ-
պէնին պիտայէթինտէ Մադ-Մահօն
օրտուսու Մարէշալ Պաղէնին իմտա-
տը իլուն Մէյէ տօղրու էիւրիլէ-
ճէք էէրտէ Բարիս իւզէրինէ աէօն-
սէ իտի, Բրուսիլլըլըն քեաֆէի
բլանլըրըն թար ու մաք էտէ-
րէք, զպլէպէ Ֆրանսա թարաֆընա
գալըր իտի, տէմիշ տիր :

— Ս. Բէթրապուրկա կիտէն պիր
էճնէպի. օրատա զարըլար վէ գըղ-
լար բօթթա, թէլէկրաֆ, վէ կէօմ-
րիւք խտմէթլէրինտէ իսթիլիսալ օ-
լունմուշ օլտուղլարընը կէօրտիւքտէ
զիյատէ թաաճիւպ էտէճէք տիր :

Պունլարտան մատէ, գարըլար
հէքիմիք խտմէթլէրինտէ տախի
պուլունմաղտա օլտուղլարընը կէօ-
րէճէք տիր :

Կէչէնլէրտէ Մ. Կրուպէր նամ
մուալլիմ, նիսա թայիլիլիլինտէն միւ-
րէքէպ օլան շակիրտանընա ալէնի
պիր իմթիհան տախի իճրա էյլէտի:
Իշթէ պունտան գօլայճա անլալըլը
քի Բուսիա տէվլէթի նիսա թայիլիլ-
սինին թէրպիլիլիլինէ նէ տէրէճէ է-
հէմիլիլէթ վէրմէքտէ տիր :

— Մ. Բօշիլտ քէնտի թահրիրաթ
օտապընտա մէշղուլ օլտուղու հալտէ,
խայրտէն պէրի միւլաղաթ էթմէ-
միշ օլտուղու Ալէման պանգէրլէ-
րինտէն Մ. Վօն նամ զաթըն կէլ-
տիլինի քէնտիսինէ խապէր վէրիւ-
տի: Մ. Բօշիլտ մէշղուլիլիլինէ էի-
նէ տէվամ պիրիլէ, աղըճըր արղապը-

նա տէօնիւպ տէտի :

« Միւսիւ, պույուրուն, պիր
իսկէմլէ ալընըղ :

« Բարաօն էֆէնտիւմ, պէլքի
պէնտէնիլի էյիճէ թանըմատընըղ,
պէն պարօն Վօն թէսմիլլէ օլունու-
րում, տէտի Ալէմանալը :

« Ա՛՛՛ . . . փէք էյիլէ էօյլէ իսէ
իքի տանէ իսկէմլէ ալընըղ տէտի
Մ. Բօշիլտ :

— Մուհարէպէ հէնկեամընտա
իքի թարաֆըն մէճրուհլէրինէ պա-
գան գաաղընլարա կէրէք Ֆրանսա վէ
կէրէք Ալէմանա հիւքիւմէթլէրի
թարաֆընտան նըշանլար վէրիլմիշ
տիր :

— Պունտան էվլէլքի զաղէթաթը-
ղըն 2 ինճի սահիֆէսինին իքինճի
սիւթիւնիւնտէքի « Գօրիա » լուղէ-
թի Գօտ օղունմալը տըր :

ՄԱԾԹԻՆԻՆԻՆ ՎԵՐՄԵՐ

Ճիւղէրօ Մաճթինի 1808 սէնէ-
սինտէ ձէնէվրատա տօղմուշ տուր:
Մէրդում ալօղաթլըղա սիւլիւք է-
տէրէք զաղէթալարտա բօլիթիգա
մուպահասաթ վէ միւճատէլաթէ կի-
րիշմէյէ պաշլատը: Վէ 1830 սէնէ-
սինտէ Գարպօնարի Ֆրըգապընա տա-
խիլ օլարադ, պիր սէնէ սօնրա հիւ-
քիւմէթ մարիֆէթիլէ ձինէվրատան
գօլուլտուղունտա Մարսիլիայա կի-
տիպ « Կէնճ Խիթալիա » իւնվանիլէ պիր
շիրքէթ թէչքիլ էյլէտի քի, աղվա-
գըթտան տէօրթ էթըաֆա եայըլա-
րադ փէք զիյատէ նուֆուղ փէյտա
էյլէտի :

Մէրդումուն էֆքեարը Խիթա-
լիանըն սէրպէթիլիլինէ միւնհասըր
օլուպ, պու խուսուստա նիլէ թէտ-
պիրլէր էլէ ալտը իսէ տէ, մուվաֆֆադ
օլամատըղընտան, նիհայէթ Լօնտ-
րայա չէքիլմէյէ գարար վէրտի, վէ
օրատան Մալթա իլէ Բարիստէքի
իլթիլալ գօմիթէլէրի իլէ հէր ան
մուխապէրաթտէ պուլունուպ, մադ-
սէտինէ վասլ օլմաղ իչիւն « Սըթըր
Բօրիւլէր » (Ս.ա.քեալ ժողովըղա-
կան) իսմինտէ պիր զաղէթանըն
նէչրինէ մուպաշէրէթ էյլէտի: 1842
տէ շուպաթ ալընտա վուղու պու-
լան իսթիլալտան սօնրա Բարիսէ
տէօնիւպ, Օթէլ տը Վիլտէ պաշընա
խայը կէօնիւլիւ Խիթալիանլար ճէմ
իտիւպ, հաթթա Լամարթինտէն տա-
խի թէչվիլաթ կէօրտիւ :

Մէրդում օրատան տախի թէք-
րար Խիթալիայա կէչիպ, վէ զաղէ-
թալար նէչրի իլէ իլթիլալ ըուհու-
նու եայարադ փէք չօղ թարաֆ-
կիրան բէյտա էյլէտի, վէ Բօսի-
նին էօլտիւրիլմէսինտէն վէ Փաքա-
նըն Կայէթայա սալուշմասընտան սօն-
րա, անիտէ Բօմայա կիտիպ, իսթէտիլի

